

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Kontakt saksbehandler

Annette Fosså, 51 56 89 20

Uttale - Tiltak i vassdrag - Sokndal - vannuttak fra Sokna - flomsikring av Hauge

---

Statsforvalteren i Rogaland har faglige råd til følgende forhold i konsesjonssaken for vannuttak fra Sokna:

- Konsesjonen må sikre tilstrekkelige kompenserende tiltak for å sikre verneverdiene i Årstad naturreservat.
- Det må stilles krav til kartlegging, overvåking og behovsstyrte, målrettede tiltak i tråd med løsningsforslaget utarbeidet av Sweco og NORCE for vassdrags- og naturverdier.
- Kunnskapsgrunnlaget om elvemuslingens utbredelse i vassdraget må forbedres før konsesjon eventuelt blir gitt.
- Kartlegging av «nullpunkt» og overvåking av en eventuell gjengroing og krypsivproblematikk som følge av nye reguleringer av Sokna bør gjennomføres dersom det fattes vedtak om konsesjon.
- Det er en mangel i ROS-metodikken, og det må konkretiseres i større grad hva i de nevnte rapportene som er relevante, for eksempelvis når det gjelder hendelse «lukehavari».
- Det bør tydeliggjøres at ikke interesser i Jøssingfjord blir påvirket av endringer i strøm og evt. flommateriale (hendelse 4 «flytting av masser i Jøssingfjord»).
- Det må stilles krav om en massehåndteringsplan som skal foreligge før oppstart av arbeidene, og som skal revideres underveis i prosjektet med sikte på å dumpe en så liten andel av massene som mulig i Jøssingfjord.

Uttalelsen er samordnet med Miljødirektoratet, som slutter seg til våre vurderinger.

Vi viser til høringsbrev fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), datert 26.01.2026.

Bakgrunn

NVE har mottatt søknad fra Sokndal kommune, datert 23.12.2024, om tillatelse etter vannressursloven til regulering og uttak av vann fra elva Sokna i Sokndal kommune. Tiltaket skal fungere som flomsikring og på den måten legge til rette for fortsatt utvikling av sentrum. Analyser viser at dagens sentrum tåler en vannføring på ca. 110 m³/s, mens en 200-årsflom i Sokna er

beregnet til 341 m³/s. Derfor søker Sokndal kommune om å regulere vannstanden ved å ta ut vannføring utover 110 m³/s fra Åmotshølen i Sokna og overføre det i flomtunnel til Aravika i Jøssingfjord (sjø).

Planlagt inntaksløsning består av en Obermeyerluke som senkes ved flom slik at vannet renner inn i tunnelen. Klappeluker kan stenge av deler av elveløpet for å styre vann inn i tunnelen. Som avbøtende tiltak har Sokndal kommune planlagt å føre mer vann inn i Årstad naturreservat. Da må det graves gjennom vollen mellom elva og den gamle kanalen inn mot reservatet, samt rydde vegetasjon og renske opp øverst i den eksisterende kanalen.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren har forståelse for usikkerheten Sokndal kommune står i, i en tid der klimaendringene gjør at det må planlegges for en fremtid med et villere og våtere klima. Vi ser at det er viktig med en forutsigbarhet i løsninger som ivaretar samfunnssikkerhet og samtidig sikrer en fremtidig samfunnsutvikling av kommunen og ser nødvendigheten av tiltaket for å løse flomproblemet i Sokna.

I en prosess som dette er det viktig at risiko og konsekvenser av valgt løsning kommer klart frem av saksutredningen. Dette slik at det kan iverksettes målrettede og behovsstyrte avbøtende tiltak for å minimere de negative effektene på berørt natur- og vassdragsmiljø så langt det lar seg gjøre. Statsforvalteren vil i den forbindelse komme med noen merknader og faglige råd til det omsøkte tiltaket. Statsforvalterens uttalelse gis i samråd med Miljødirektoratet.

Årstad naturreservat

I supplerende KU (13. november 2024) foreligger en misvisende verdivurdering for delområder basert på naturtyper. I Swecos naturtypekartlegging inkluderer de verneområdene, men de tar ikke konsekvensen av at disse naturtypene ligger i et verneområde når de gir disse delområdene verdi. I henhold til Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredning (M-1941) skal delområder som omfatter verneområder alltid ha «svært stor verdi»: «Et delområde som omfatter et verneområde, vil alltid ha svært stor verdi. Hvis det er kartlagt naturtyper innenfor et verneområde, vil ikke naturtypenes verdi påvirke verdisettingen av delområdet.» Dette er Sweco gjort kjent med gjennom våre uttalelser i plansaken¹ til Sokndal kommune, men de har ikke korrigert vurderingen. Vi vil derfor gjøre NVE oppmerksom på at Swecos verdivurdering er feilaktig for de delområdene som omfatter verneområdet Årstad naturreservat. Innenfor et verneområde vil all natur ha «svært stor verdi» – også vanlige naturtyper omfattes av dette. Sweco nevner dette i rapporten, men gjør en feil ved at de ikke kobler informasjonen til selve verdisettingen av delområdene.

I tillegg ønsker vi å vise til heldekkende kartlegging av Årstad naturreservat (2016), som tegner et mer detaljert bilde av fordelingen av naturtyper². Denne kartleggingen ble bestilt av Miljødirektoratet

---

¹ PlanID 2017001 - detaljregulering Sokna, etablering tiltak flomavledning Hauge sentrum, del 1 flomtunnel ny Prestbro - Jøssingsfjorden

²<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/vertigisstudio/web/?app=a3a09afee5c24c459c53a9a9ff0915f1&scale-default=3107.9681452182836&center-default=-8783.49605064691%2C6498902.236909443&basemap-default=c5c707fc-11f0-4786-bda8-2e3f45cdb63&layers-default=183%2C187>

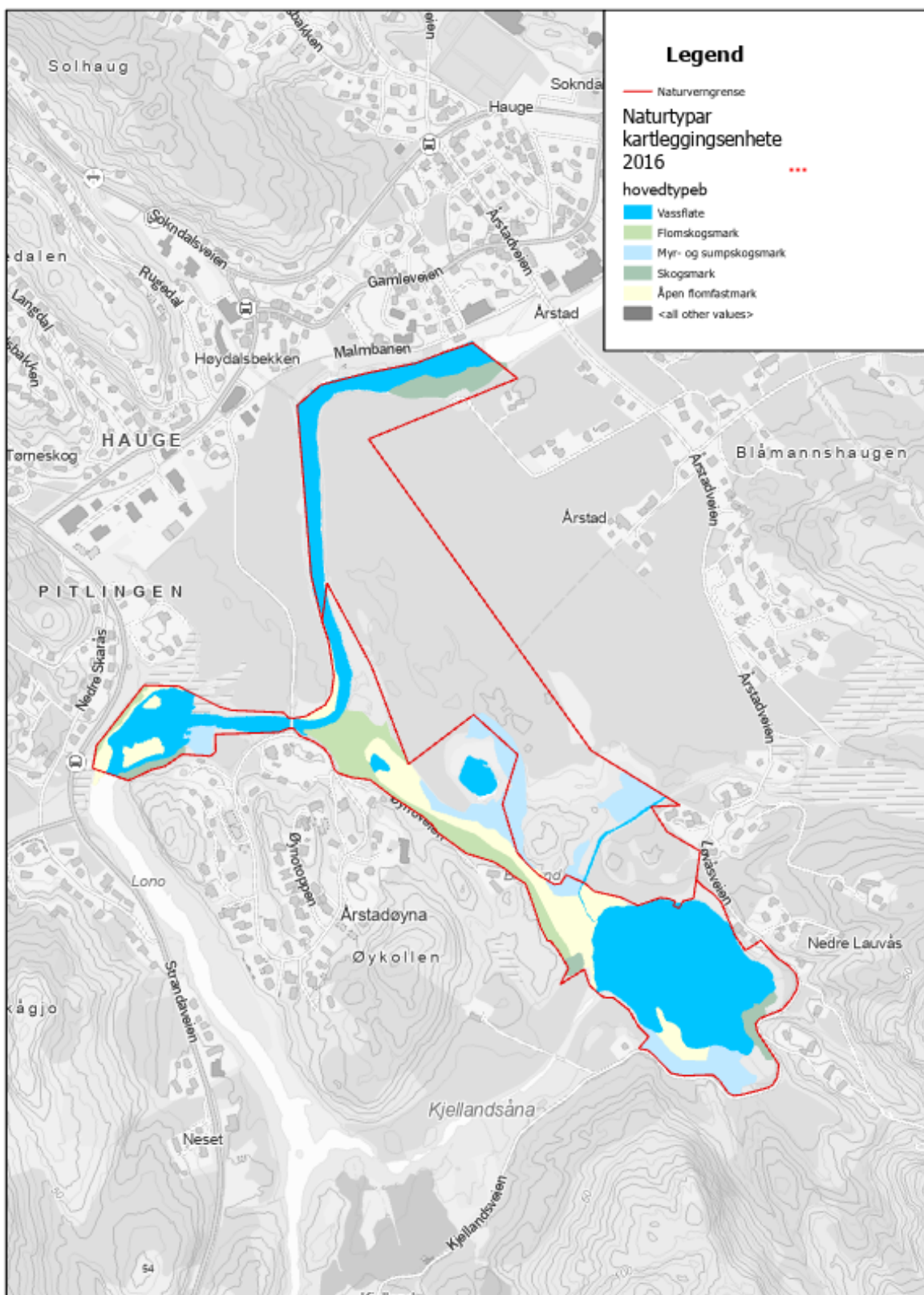
og gjennomført av Ecofact AS. I kartleggingen fra 2016 er flomskogsmark mer utbredt langs tidligere elveslette.

Med foreslått regulering vil det medføre en påvirkning på Årstad naturreservat ved at vannmasser over 110 m³/s blir hindret fra å påvirke vannstrømmen i elvesletta mellom Sokna og Kryptevik. Ifølge beregningene til Sweco vil det komme vann inn i naturreservatet når vannføringen ved Prestbru overstiger 50 m³/s, og ved 110 m³/s vil hele naturreservatet være dekket av vann. Det er ekstra vann utover 110 m³/s som vil bli borte fra naturreservatet. Dette vil redusere varigheten av høy vannstand i naturreservatet, og fjerne eventuelle erosjonseffekter i flombeltet mellom Sokna og Kryptevik. På dette strekket er det avsetninger av finsand i flomskogen (lysegrønn) og mer grusavsetninger i arealer med åpen flommark (gul), jf. figur 1. Flomskog kjennetegnes blant annet av delvis åpent vegetasjonsdekke (erosjon) og en artssammensetning som tåler varierende vannstand.

I tillegg til flomskogsmark er det registrert myr og sumpskogsmark. Dette er naturtyper som i større grad er påvirket av høy vannstand og er sensitive for uttørking. Ved å fjerne flomtopper fra verneområdet er det påregnelig at de effektene som følger av storflommer vil forsvinne. Sweco påpeker at dette i mindre grad vil påvirke grunnvannstanden, som i større grad er påvirket av perioder med positiv vanntilstrømming inn i reservatet. Sweco viser her at hele området vil bli flomlagt, og at perioder med mulig uttørkingsfare i større grad korrelerer med perioder der vannstanden i Sokna er lav.

Området har i tidligere perioder vært treløst, noe som trolig har sammenheng med at arealene ble brukt som beiteland. I etterkant har området grodd igjen med skog både på grunn av opphørt beiting og senket redusert vannstand i elva, jf. Swecos rapport. Det foregår dermed i dag en suksessjon i naturtypene mot flommarkskog og sumpskogsmark.

Ved å fjerne flomtopper kan utviklingen i flomskogsmarkene i større grad styres mot fastmarksskogsmark, mens arealer som i dag er preget av sumpskogsmark i mindre grad vil bli påvirket. Det er ikke slik at de skogsområdene som er kartlagt som flomskogsmark vil utvikle seg mot sumpskogsmark dersom flomtopper fjernes. En flomskogsmark er i mindre grad påvirket av lav vannstand og i større grad styrt av store vannmengder som påvirker skogens struktur gjennom erosjon og sedimentering. Utviklingen av flomskogsmark etter bortfall av flomtopper vil avhenge av avrenningshastigheten og oppholdstiden for vann i området. I flomskogsmark er avrenningshastigheten for vann normalt høyere og oppholdstiden kortere. Det er en reell fare for at flomskogsmarkene, jf. registreringene fra 2016 (figur 1), vil utvikle seg til fastmarksskogsmark.

Figur 1: Utdrag av naturtyper slik de ble kartfestet i 2016 - etter miljødirektoratets basiskartlegging for naturtyper.

For Årstad naturreservat vil effekten av naturlig drenerende masser (avrenningshastighet) mellom Sokna og Kryptevik øke, ettersom en terskel mot Sokna hindrer vanntilførsel når vannføringen reduseres til under 50 m³/s. Effekten av dette er at uttørkingsperiodene ved lav vannstand i vassdraget gjør at grunnvannstanden påvirkes ved at vann renner ut mot Kryptevika uten tilførsel fra Sokna.

I sum vil en redusert flomtopp alene påvirke Årstad naturreservat ved å endre de økologiske faktorene som styrer suksesjonsprosessene i flomskogsmark, slik at utviklingen går mot tørrere fastmarksskogsmark. Det er imidlertid mindre sannsynlig at utbredelsen av sumpskog i reservatet endres, ettersom denne naturtypen i større grad styres av grunnvannstand.

Sweco har foreslått et avbøtende/kompenserende tiltak i form av å senke terskelen mellom Sokna og Årstad naturreservat. Dette kompenserende tiltaket vil ikke kunne ivareta flomskogsmarka, som i større grad er styrt av flomtopper, men det vil kunne hindre eller forsinke ekstrem uttørring av markslaget ved å stabilisere grunnvannstanden på et gjennomsnittlig høyere nivå. Dette skjer ved at prosessen med avrenningen mot Kryptevik forblir uendret, men at en fyller på vann fra Sokna i en lengre tidsperiode enn før. Effekten dette kan ha på naturmangfoldet er at suksesjonsforløpet fra flomskogsmark i større grad kan styres mot potensiell sumpskogsmark fremfor tørrere fastmarksskogsmark. I sum vil man forsøke å kompensere for tap av flomskogsmark ved å øke areal og stabilitet i sumpskogsmark. Dette vil være et mulig kompenserende tiltak innenfor verneområdet som gjør at tiltaket ikke bryter med verneformålet, og dermed kan verneområdeforvaltningen ha mulighet til å vurdere å dispensere fra verneforskriften gjennom enkeltvedtak etter søknad.

Konklusjon Årstad naturreservat

I konsesjonssaker vil NVE måtte vurdere utenforliggende virksomhet som kan medføre skade innenfor et verneområde, jf. § 49 i naturmangfoldloven. I dette tilfellet er det klart at et tiltak som beskrevet i konsesjonssøknaden vil medføre skade på Årstad naturreservat ved reduserte flomtopper og endring i utviklingen av flomskogsmark mot fastmarksskogsmark. I henhold til § 49 i naturmangfoldloven skal NVE vektlegge hensynet til verneverdiene ved avgjørelsen av om konsesjon bør gis, og det er åpnet for å sette vilkår. Dersom NVE velger å gi konsesjon for å separere ut flomtopper, har Statsforvalteren et **faglig råd** om at NVE sikrer et kompenserende tiltak som kan bidra til å styre suksesjonen i skogsmarka og verneområdet i retning av mer sumpskogsmark for å kompensere for tap av både flomskogsmark og åpen flomfastmark.

Laks og sjørret

Statsforvalteren har i plansaken til Sokndal kommune påpekt forholdet mellom redusert flomdynamikk og redusert habitatkvalitet for laksefisk, både i form av nedslamming av gytehabitat og tetting av oppvekst- og skjulområder for ungfisk. Dette er blant annet en godt dokumentert effekt av kraftregulering i vassdrag, med Suldalslågen som et lokalt tilfelle³. Vi henviser samtidig til habitatkarteggingen gjennomført av NORCE i 2018⁴, som viser til at skjulforhold anses som den største flaskehalsen for ungfiskproduksjonen i Sokna. Elvestrekningen nedstrøms planlagt flomtunnel er i dag preget av «lite» og «svært lite» skjul for ungfisk.

Supplerende konsekvensutredning, datert 13.11.2024, sannsynliggjør også skjul for eldre ungfisk som den viktigste begrensende faktoren for produksjonen av laks og sjørret i dag. Det konkluderes imidlertid med at forholdene når det gjelder skjul for eldre ungfisk ikke vil påvirkes negativt av at de største flommene blir redusert i størrelse. Sweco konkluderer med at en reduksjon i flomvannføring ikke vil ha negativ innflytelse på laksebestanden, uten å gå nærmere inn på eventuell påvirkning på gyteområdene nedstrøms foruten i anleggsperioden. Bygging og drift av flomtunnelen vil ifølge Sweco ha ubetydelig påvirkning på lakse- og sjørretstammen i Sokna, og konsekvensen for laks og sjørret blir satt til «ubetydelig».

Statsforvalteren har i plansaken vist til naturmangfoldloven § 8 første ledd:

«Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.»

Vi påpekte i den sammenheng at den supplerende konsekvensutredningen, datert 13.11.2024, ikke omfattet all tilgjengelig kunnskap om vassdraget. Vi var da kjent med at NORCE i 2023 publiserte rapporten «*Helhetlig tiltaksplan og klimasårbarhetsanalyse for Sokndalsvassdraget*»⁵. Denne aktuelle rapporten er nevnt som en referanse i konsekvensutredningen fra Sweco, men den er ellers ikke nevnt eller brukt i utredningen. Rapporten fra NORCE kommer med konklusjoner som står i sterk kontrast til konklusjonene som Sweco kommer frem til i sin utredning. NORCE viser til at det særlig vil være plantevekst og sedimenteringsforhold som vil endres ved flomdemping, men at også elvemorfologien vil kunne påvirkes. De mener miljørisikoen økes betydelig på bakgrunn av at det allerede finnes en storskala og langvarig finsedimentforurensning i vassdraget. Problemvekst av vannplanter og opphoping av sediment vil ifølge NORCE kunne føre til lokal oversvømmelsesfare (krypsivproblematikk). Vi trakk også frem NORCE sin vurdering av virkningen for anadrom laksefisk nedstrøms Prestbru: «*Dersom små flommer under Q20 og særlig hyppige småflommer fra 1 til 10-års intervall avledes via flomtunnelen uten videre avbøtende tiltak vil det ha store miljøkonsekvenser. Uten videre avbøtende tiltak kan det regnes med en betydelig nedgang i smoltproduksjonen nedenfor Prestbro som kan ligge i størrelsesorden 20-50 %*». Storflommen senhøsten i 2025 var en slik 20-års flom. Denne kan ha hatt en selvrensende effekt, som det vil være viktig å få belyst i saken.

---

³ Foldvik, A. & Pettersen, O. 2017. Inventering av Suldalslågen. Produksjonspotensial for sjøvandrende laksefisk. – NINA Kortrapport 75, 18 s.

⁴ Skoglund, H., S.-E. Gabrielsen, E. Olsen Espedal & F. Derntl, 2019. Kartlegging av habitatforhold for laksefisk i Sokndalsvassdraget 2018. NORCE, Laboratoriet for ferskvannøkologi og innlandsfiske (LFI). Rapport nr. 322.

⁵ Pulg, U., Hauer, C., Mayer, S. Espedal, E.O., Postler, C. 2023. Helhetlig tiltaksplan og klimasårbarhetsanalyse for Sokndalsvassdraget. NORCE LFI rapport 486. Norwegian Research Center LFI, Bergen.

I plansaken har vi vist til de to motstridende rapportene med helt ulike vurderinger av risiko og konsekvenser av tiltaket. En flomtunnel kan få store konsekvenser for vassdrags- og naturmiljøet i området ved at årsflommene uteblir fra vassdraget i all framtid, og det er derfor viktig at faktagrunnlaget er tilstrekkelig avklart. Dette har resultert i et felles notat fra Sweco og NORCE, datert 13.01.2026, og en revidert supplerende konsekvensutredning, datert 25.02.2026 (vedlagt).

Vi vil vise til «*det verste styrer prinsippet*» som naturmangfoldloven § 9 bygger på. Ved usikkerhet knyttet til tiltakets konsekvens for naturmiljøet, skal man ta høyde for verst tenkelige skadefall for naturen når man treffer beslutninger. Statsforvalterens vurdering er at den reviderte konsekvensutredningen fra februar 2026 ikke i tilstrekkelig grad tar innover seg risikoen for skadepotensial som bygging av flomtunnel kan føre til. Dette belyses godt i det siste avsnittet «*Løsningsforslag*» i det felles notatet utarbeidet av Sweco og NORCE. Foreslått kartlegging og overvåking av tiltakets påvirkning på vassdragsverdier og forslaget om iverksetting av målrettede og behovsstyrte tiltak er ikke tilstrekkelig implementert i revidert supplerende konsekvensutredning fra februar 2026.

Faglige råd: Dersom NVE gir konsesjon til etablering av flomtunnel, må det stilles krav til kartlegging, overvåking og behovsstyrte, målrettede tiltak i tråd med løsningsforslaget utarbeidet av Sweco og NORCE. Dette for å avbøte på eventuelle negative konsekvenser for vassdrags- og naturverdier både i anleggs- og driftsfase av tunnelen. Gjennomføring av behovsstyrte avbøtende tiltak må være forpliktende, for å ivareta god habitatkvalitet dersom nødvendig. For å sikre dette, må NVE stille som vilkår at det utarbeides en overvåkingsplan og detaljert tiltaksplan som skal sendes på høring til berørte fagmyndigheter og godkjennes av NVEs Miljøtilsyn. Det må her inngå hvem som er økonomisk ansvarlig for gjennomføring av kartlegging, overvåking og tiltaksgjennomføring. Dette med referanse til vannkraftpåvirkede vassdrag, hvor kostnadene ved gjennomføring av slike avbøtende tiltak har vist seg å være betydelige summer.

Før NVE fastsetter endelig reglement for manøvrering av anlegget mht. vannslipp og flomavledning, ber vi NVE vurdere å stille vilkår om et prøvereglement. Dette på bakgrunn av den faglige uenigheten knyttet til risikoen for vassdragsmiljøet. Prøveperiodens varighet må vurderes i lys av at det ikke er sikkert at behov for flomavledning inntreffer hvert år. Et 10 års prøvereglement bør derfor være et minimum.

Elvemusling

Et antall eldre elvemuslinger har overlevd forsuren i Sokna, og med laksens tilbakekomst i vassdraget etter omfattende kalkingsarbeid startet opp i 1987, har elvemuslingen fått tilbake sin vertsfisk som er nødvendig for å få fullført sin livssyklus. Sandaas og Enerud gjennomførte en kartlegging av vassdraget i 2018⁶ og beregnet da bestanden til mellom 5.500-6.000 individ. Det var gode kartleggingsforhold på kartleggingstidspunktet med unormalt lav vannføring, men det ble påpekt at det fremdeles var deler av elva som var utilgjengelig for kartlegging. Undersøkelsen fra 2018 konkluderer med at populasjonen er svært tynn og at rekrutteringen har sviktet i lengre tid, men peker også på at rekruttering har funnet sted i løpet av de siste 20 årene, trolig i forbindelse med kalking som har gitt et oppsving i bestanden av nødvendig vertsfisk.

---

⁶ Sandaas, K. og Enerud, J. 2018. Utbredelse og bestandsstatus hos elvemusling *Margaritifera margaritifera* i Sokna. Soknedal kommune, Rogaland fylke 2018. 16 sider.

Supplerende konsekvensutredning, datert 13.11.2024, vurderer elvemuslingbestanden i Sokna som livskraftig, og på bakgrunn av elvemuslingen status som rødlistet gis elvemuslingens funksjonsområder *stor verdi*.

Statsforvalteren i Rogaland vurderer kunnskapsgrunnlaget om elvemuslingen i Sokna som mangelfullt. Statsforvalteren gjennomførte miljø-DNA undersøkelser i vassdraget i 2019⁷. Disse undersøkelsene ga positivt resultat i Bakkaåna og Ålgårdselva, og senest i fjor ble det funnet flere hundre individer av elvemusling i Ålgårdselva (Ecofact upubl. materiale). Basert på kartleggingen gjennomført av Sandaas og Enerud i 2018, har NINA fastsatt naturindeksverdien for elvemusling til 0,4086 (Kilde: *Jon H. Magerøy, NINA, bakgrunnsdata for Naturindeks 2025* (<https://www.naturindeks.no/Indicators/elvemusling>)). Dette tilsier at bestanden er utdøende, basert på de dataene som finnes. NINA har på denne bakgrunn fastsatt økologisk tilstand til *moderat*, men på lik linje som Statsforvalteren vurderer NINA kunnskapsgrunnlaget som mangelfullt.

Når det gjelder tiltakets påvirkning og konsekvens for elvemusling, konkluderer Sweco i supplerende konsekvensutredning, datert 13.11.2024, med at tiltaket vil få «*ingen eller uvesentlig virkning*» for bestanden av elvemusling i Sokna. Konsekvensen blir satt til «*ubetydelig*».

Etter at Statsforvalteren i den pågående plansaken til Sokndal kommune etterlyste at NORCE skulle få muligheten til å gi et tilsvarende svar på Swecos notat hvor de redegjorde for sitt syn på uenigheten, ble det som tidligere nevnt utarbeidet et nytt notat med en felles uttalelse mellom Sweco og NORCE-LFI, datert 13.01.2026. I dette notatet fremkommer det at det er enighet om at vassdragsdynamikken vil endres i elva nedenfor og at dette kan være negativt for elvemusling. I etterkant av dette notatet er det utarbeidet en revidert supplerende konsekvensutredning (vedlagt), datert 25.02.2026. Her viser Sweco til det felles notatet og at det som følge av tiltaket kan bli noe mindre utvasking av sand på noen av leveområdene for elvemusling. Tiltakets påvirkning på elvemuslingbestanden er i den reviderte konsekvensutredningen på denne bakgrunn satt til «*noe negativ*».

I den siste reviderte konsekvensutredningen fra februar 2026 er det lagt inn et nytt kapittel 6 – «*Vurdering av usikkerhet*». Her vises det blant annet til at elvemuslingbestanden i Sokna er godt kartlagt og at det derfor er liten usikkerhet knyttet til dette fagområdet. Statsforvalteren er ikke enig i denne konklusjonen. Når det gjelder usikkerhet i vurdering av påvirkning og konsekvens, vises det til at det i denne saken kun er snakk om høyst «*noe negativ konsekvens*», og at det derfor er usannsynlig at bygging av flomtunnelen kan gi stor eller svært stor negativ konsekvens for noen av miljøaspektene. Uenigheten mellom Sweco og NORCE trekkes ikke frem her. Basert på NORCE sin frykt for at en flomtunnel vil dempe flom- og sedimentdynamikken, vil man også kunne anta at konsekvensgrad ville blitt vurdert noe høyere.

Dersom NVE velger å gi konsesjon til omsøkt flomtunnel, har Statsforvalteren **faglig råd** om å styrke kunnskapsgrunnlaget om elvemuslingens utbredelse i vassdraget. Dette vil bli et viktig «nullpunkt» for tilstanden til elvemusling før etablering av flomtunnelen, som vil danne grunnlaget for vurdering av potensielle konsekvenser for bestanden som følge av fravær av flomepisoder over 110m³/s.

---

⁷ Fossøy m.fl. 2019. Analyser av miljø-DNA for påvisning av elvemusling, NINA prosjektnotat 195, 11s.

Vannforskriften

Vannforskriften setter juridisk bindende miljømål for vannforekomstene, som skal legges til grunn i arealplanleggingen. Ny eller endret arealbruk skal ikke medføre forringelse, eller være til hinder for at miljømålene nås. Unntak fra miljømålene kan kun gis hvis alle vilkår i § 12 av vannforskriften er oppfylt.

Dersom et planforslag fører til forringelse av minst ett kvalitetselement fra en tilstandsklasse til en lavere, er det en forringelse av tilstanden. For eksempel dersom tiltaket reduserer leveområdene for fisk, ved å bygge ned gyte- og oppvekstområder eller ved å etablere vandringshindere, slik at fisken ikke lenger har god tilstand (Kilde: Miljødirektoratet).

I henhold til Vann-Nett er økologisk tilstand for vannforekomsten Sokndalselva klassifisert til moderat tilstand, og må derfor beskyttes mot forringelse av miljøtilstand, og skal forbedres og gjenopprettes slik at den får minst god tilstand innen fristen i 2027. Tilstandsklassen bygger på analyser av bunndyrfauna som indikerer eutrofi. Ved fravær av små flommer fra 1 til 10-års intervaller hevder NORCE at en må påregne sterk begroing med tilhørende problemer jf. krypsivproblematikken som er kjent fra flere regulerte vassdrag på Sørlandet⁸. Hvis en flomtunell medvirker til økt gjengroing vil dette kunne bidra til at eutrofi-effektene som allerede er dokumentert gjennom bunndyranalyser forsterkes, samt at det vil bli vanskeligere å oppnå vannforskriftens mål om god økologisk tilstand i vannforekomsten.

Krypsiv er en vanlig plante i vår region, inkludert i Sokndalsvassdraget. Vi har imidlertid ingen kartlegging av utbredelse og tetthet av denne arten i Sokna. For overvåking av en eventuell gjengroing og krypsivproblematikk som følge av nye reguleringer av Sokna har vi et **faglig råd** om at dette bør kartlegges for å finne «nullpunktet» for tilstanden før nye tiltak iverksettes.

Konsekvensutredningen oppsummerer i kapittel 5.2.4 at tiltaket ikke medfører endring av miljømål og ikke gir forringelse av tilstandsklasse, ettersom tiltaket ikke vil påvirke tilstanden med hensyn på noen av kvalitetselementene. Statsforvalteren stiller spørsmål ved om man kan trekke denne konklusjonen basert på den faglige uenigheten om grad av konsekvens og mangelfullt kunnskapsgrunnlag, herunder om elvemuslingbestanden og krypsivproblematikken.

Alternative løsninger

Søknaden har lagt til et eget kapittel om alternative utbyggingsløsninger, og Statsforvalteren er kjent med at det har vært en siliingsprosess i denne sammenheng.

Det vises i søknaden til at tradisjonell beskyttelse med flomvoller og andre typer av barrierer langs elva er utredet og vurdert tidligere. Dette ville ifølge kommunen gitt enormt store konstruksjoner og barrierevirkningene av disse tiltakene ville blitt massive. Det vises også til at utvidelse av trange tverrsnitt i elva er vurdert, samt å øke bufferegenskapene i vassdraget. Begge disse mulige tiltakene har blitt forkastet fordi virkningene ikke er gode nok.

Som en helhetlig tilnærming til flomproblematikken i vassdraget bør også vassdragsregulantene sitt potensielle bidrag til flomdemping vurderes og synliggjøres som en del av tiltakspakken for flomhåndtering i vassdraget⁹.

---

⁸ Vegge, E. og Haraldstad, Ø. 2006. [Krypsiv i Sørlandsvassdrag. Årsaker og tiltak](#). NVE Rapport nr. 7/2006. 33 s.

⁹ Brev fra NVE, datert 12.05.23. [Om regulantenes og myndighetenes rolle og ansvar ved flomsituasjoner](#), 5 s.

Beredskap

Det er laget en ROS-analyse for noen utvalgte uønskede hendelser, som er basert på veilederen til DSB. Uønskede hendelser som er analysert i ROS-analysen er ulykke med person i tunnel, skredfare, lukehavari, masseforflytning i Jøssingfjorden, trafikkulykke og flom. Vi savner konkretisert kunnskapsgrunnlag til grunn for de ulike uønskede hendelsene i analyseskjema. Slik det står nå er det bare henvisning til 3 rapporter. Det fremkommer ikke hvilken informasjon i rapportene som ligger til grunn for de analyserte hendelsene, og det blir ikke nevnt noe om usikkerheten. Det er en mangel i ROS-metodikken, og vi gir **faglig råd** om å konkretisere i større grad hva i de nevnte rapportene som er relevante, for eksempelvis når det gjelder hendelse «lukehavari».

For hendelse 1 «person i tunnel» kommer det ikke frem om det planlegges barrierer som forebygger at objekter/folk kan gå/fraktes inn i tunnelen fra innløpssiden. Skal det planlegges noen form for rister eller hindringer her?

For hendelse 2 skred i Jøssingfjorden, er det tynt beskrevet hva risikoen innebærer. Er ras inni tunnelen vurdert? Eller skred som stenger tunnelutløpet? Det er heller ikke noe vurdering av usikkerhet. Hvilken risiko foreligger for et skred som stenger utløpet av tunnelen og hvilke konsekvenser får det ved en påfølgende flom?

Uønsket hendelse nr. 3. «svikt i avløp/overvannshåndtering» er noe uklar, delvis grunnet begrepsbruken av «avløp» og «overvann», men også her mangler konkretisering av kunnskapsgrunnlag og grundigere avklaring av hendelsen. Hva menes med overvannshåndtering i dette tilfellet?

Hendelse 4 «flytting av masser i Jøssingfjord» omtaler konsekvenser av utløpsstrømmen i Jøssingfjord ved bruk av flomtunnelen. Vi gir **faglig råd** om at det tydeliggjøres at ikke interesser i Jøssingfjord blir påvirket av endringer i strøm og evt. flommateriale. Hvor stor rekkevidde vil påvirkningen av utløpet ha? Vil det kunne påvirke farledene og sjøtrafikksikkerheten ved bruk?

Forurensning – Massehåndtering og drift av tunnel i anleggsfase

Massene må så langt det lar seg gjøre benyttes til samfunnsnyttige tiltak, men vi ser at logistikken rundt dette er utfordrende i denne saken. Vi gir **faglig råd** om at NVE her stiller krav om en massehåndteringsplan som skal foreligge før oppstart av arbeidene, og som skal revideres underveis i prosjektet med sikte på å dumpe en så liten andel av massene som mulig i Jøssingfjord. Deponiet i Jøssingfjorden krever også tillatelse etter forurensningsloven.

Konsesjonssøknaden omtaler ikke anleggsfasen i forbindelse med etableringen av tunnelen i særlig grad. Statsforvalteren vil her gjøre oppmerksom på at tunneldrivingen vil kreve en egen utslippstillatelse fra Statsforvalteren.

Konklusjon

Statsforvalteren har **faglige råd** til flere forhold i konsesjonssaken som fremkommer innledningsvis i brevet.

Vi ber om at vi holdes orientert om videre saksgang.

Med hilsen

Cathrine Stabel Eltervåg (e.f.)
fylkesmiljøvernsjef

Tage A.T. Eriksen
fagleder natur

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

1 Revidert Supplerende KU, datert 25.02.26

Kopi til:

Rogaland fylkeskommune
Sokndal kommune
Sokndal Elveeierlag
NJFF Rogaland
Dalane vannområde
Miljødirektoratet

Postboks 130
Gamleveien 20

4001 Stavanger
4380 Hauge I Dalane

Postboks 5672 Sluppen

7485 TRONDHEIM